Raadsvoorstel

Onderwerp	Invulling museale functie 2022
Zaakid	0637749020
Auteur	Florizoone, K 06 – 48.34.89.30 k.e.florizoone@zoetermeer.nl
Gemeentesecretaris	Huykman, B.J.D.
Directeur	A. Quentin
Portefeuillehouder	Wethouder Paalvast
Medeverantwoordelijke(n)	

Uiterste behandeldatum (+ reden)	29 november 2021 (in verband met de deadline om subsidies te verstrekken aan Museum De Voorde en Nationaal Videogame Museum voor 1 december 2021)
Programma(s)	Programma 4 Vrije tijd
Eerdere besluitvorming	Raadsmemo Culturele instelling d.d. 29 november 2019 Raadsmemo Culturele instelling d.d. 21 februari 2020 Raadsmemo Vervolg culturele instelling d.d. 13 juli 2020 Raadsmemo Geheimhouding culturele instelling d.d. 5 november 2020 Raadsmemo Afdoening toezegging 314: Onderzoek Museale Functie en motie 1912-01: Geheimhouding raadsmemo culturele instelling Raadsmemo Verdaging toezegging 429 en afdoening toezegging 454: Museum De Voorde en het Nationaal Videogame Museum
Samenvatting	In afwachting van besluitvorming over de definitieve invulling van de museale functie in de culturele basis van Zoetermeer, wordt de raad voorgesteld om in 2022 extra budget toe te voegen aan Programma 4 ten behoeve van de ondersteuning van Museum De Voorde en het Nationaal Videogame Museum.
Bijlagen	1. Begrotingswijziging

Raadsbesluit 0637749020

Raadsvoorstel invulling museale functie 2022

De raad van de gemeente Zoetermeer;
Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 oktober 2021

besluit

1. In kalenderjaar 2022 € 497.666,- extra exploitatiebudget beschikbaar te stellen aan Programma 4 Vrije Tijd ten behoeve van de financiële ondersteuning van Museum De Voorde en het Nationaal Videogame Museum.
2. Dit budget ten laste van het begrotingssaldo te laten komen.
3. De uit dit voorstel voortvloeiende begrotingswijziging vast te stellen.
4. Toezegging 429 af te doen.

Over de onderdelen 1 tot en met 3 van dit besluit geen referendum mogelijk te maken, omdat het begrotingswijziging betreft. Dit besluit treedt in werking twee weken na de bekendmaking daarvan. Tenzij over de overige onderdelen van dit besluit een inleidend verzoek tot het houden van een referendum wordt gedaan.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 29 november 2021

de griffier, de voorzitter,

drs. R. Blokland MCM drs. M.J. Bezuijen

Toelichting

Probleemstelling en kader

Inleiding
In de programmabegroting 2022 is zeer terughoudend omgegaan met voorstellen die een (structureel) beroep doen op het begrotingssaldo. Echter zijn er een aantal inhoudelijke opgaven die op korte termijn om een financiële inspanning van de gemeente vragen, om de overbrugging naar een volgend gemeentebestuur mogelijk te kunnen maken. Dit betreft de invulling van de museale functie, de wijkrestaurants en de handhavingscapaciteit. Dit raadsvoorstel gaat dieper in op deze eerste inhoudelijke opgave.

In de Cultuurvisie 2030 is sprake van een museale functie. Dit komt onder meer terug in programmalijn 1 ‘Stabiele basis’, waar vastgelegd is dat er een vaste, professioneel geleide culturele instelling is die invulling geeft aan de museale functie en die onderdeel vormt van de culturele basis van Zoetermeer. Ook in programmalijn 7 ‘Goud maken’ komt de invulling van de museale functie terug. Een van de opgaven voor 2030 is het hebben van goedlopende musea en erfgoedinstellingen in Zoetermeer, met tentoonstellingen en collecties die passen bij onze stad. Tenslotte draagt de museale functie ook in minder of meerdere mate bij aan de realisatie van de andere programmalijnen, zoals programmalijn 6 ‘Jong geleerd, oud gedaan’.

De gemeenteraad heeft nog geen besluit genomen over hoe de museale functie in Zoetermeer wordt ingevuld. Op dit moment kent de stad twee musea: Museum De Voorde (MDV) en het Nationaal Videogame Museum (NVGM), die elk verschillende doelgroepen in en buiten de stad bereiken. Momenteel is nog geen van beide musea in staat om deze basisfunctie volwaardig uit te oefenen:

- MDV is ontstaan uit het Stadsmuseum Zoetermeer naar aanleiding van de Toekomstagenda Cultuur uit 2015. Daarin werd gesteld dat een stad van de omvang van Zoetermeer een middelgroot museum zou moeten hebben. Het doel was om een museum neer te zetten met 25.000 bezoekers per jaar. Dit is tot op heden niet gelukt. De organisatie is in april 2019 gestart en heeft sinds maart 2020 te maken met de gevolgen van de COVID-19 maatregelen. In de eerste elf maanden na de opening (periode half april 2019 tot en met eind februari 2020), heeft het museum circa 12.550 bezoekers ontvangen. Het museum kampt daarnaast ook met exploitatietekorten. Eind 2019 heeft het college MDV de opdracht gegeven om een verbeterplan op te stellen. Op dit verbeterplan heeft de gemeente in 2020 een Second Opinion laten uitvoeren door een gespecialiseerd bureau. Deze Second Opinion acht het niet reëel dat de doelen uit het verbeterplan alsnog gehaald worden. Geschat wordt dat (in een regulier jaar) de bezoekeraantallen tussen de 14.500 en 17.500 bezoeken reëel zijn. Uit de Second Opinion blijkt dat het museum wel goed de scholen weet te bereiken en educatief goed scoort. In absolute aantallen (circa 4.300 in 2019) doet het bezoek van scholieren niet onder voor dat van vergelijkbare musea.
- Het NVGM is ontstaan in 2017 uit een particuliere collectie arcade videogames. Hoewel het museum al vanaf de start een groot aantal bezoekers trekt, is de organisatie zich nog aan het ontwikkelen. In 2019 heeft het NVGM 55.000 bezoekers ontvangen. In de eerste tweeënhalve maand van 2020 iets minder dan 16.000. Het museum heeft tot op heden gefunctioneerd als startup en is bezig met professionaliseren en doorgroeien tot een volwaardig museum. Zo zijn begin juli alle stukken ingediend om een officiële museumregistratie aan te vragen. Dat betekent dat er afgelopen tijd onder andere een meerjarenbeleidsplan is opgezet, een collectie- en presentatiebeleid is ontwikkeld en gestart is met collectieregistratie, het aanbieden van educatie, etc. Recent heeft het museum te horen gekregen dat de resultaten van de pretoets overwegend positief zijn. Dat betekent dat het museum in hoofdlijnen aan de getoetste criteria van de

Museumnorm voldoet.
De huidige locatie van het NVGM is een aandachtspunt. Op dit moment is het museum gevestigd in de Passage. Deze locatie is enerzijds te klein en anderzijds tijdelijk van aard[1]. Hierdoor is doorontwikkeling tot volwaardig museum nog niet volledig mogelijk.

Om te bepalen hoe de museale functie in de toekomst het beste vormgegeven kan worden, is begin dit jaar een quickscan uitgevoerd. Het raadsmemo d.d. 16 april 2021 beschrijft de mogelijke opties voor MDV en het NVGM uit dit onderzoek:

Museum De Voorde

A. Gaat door op de ingeslagen weg: MDV krijgt nog een kans om haar sociaal-maatschappelijke concept te kunnen bewijzen. De doelstelling om 25.000 bezoekers te halen, zal in dit geval niet gehaald kunnen worden.
B. Start door als verbindend museum: MDV gaat nauw samenwerken of fuseert met de Bibliotheek Zoetermeer. Samen steken zij in op de museale functie als culturele ontmoetingsplek.
C. Start door als Zoetermeerse expositiehal: Museum De Voorde maakt een doorstart als beheersstichting van een expositiehal, al dan niet met een eigen erfgoedcollectie.
D. Slankt af en focust op Zoetermeers erfgoed: Museum De Voorde slankt af en focust op het tentoonstellen van en aanbieden van educatie rondom Zoetermeers materieel en immaterieel erfgoed.
E. Houdt op te bestaan: De subsidie aan Museum De Voorde stopt. In dit geval moet er een oplossing komen voor het tentoonstellen en aanbieden van educatie rondom het (Zoetermeers) erfgoed.

Nationaal Videogame Museum:

A. Blijft zoals het nu is: Het NVGM blijft een zelfstandige culturele organisatie op de huidige locatie, zonder structurele gemeentelijke subsidie.
B. Groeit door: Het Nationaal Videogame Museum krijgt structureel gemeentelijke subsidie en kan uitbreiden tot volwaardig museum met educatieprogramma dat de intentie heeft om door te groeien tot 150.000 bezoekers op jaarbasis.

In de commissievergadering van 19 april j.l. heeft het college toegezegd dat de raad voor het zomerreces duidelijkheid krijgt over hoe er wordt omgegaan met de betreffende musea. Deze toezegging is met een raadsmemo verdaagd tot 30 november 2021.

Beoogd effect
Het bieden van financiële zekerheid voor beide musea in kalenderjaar 2022, in afwachting van besluitvorming over de definitieve invulling van de museale functie.

Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's
Uit de quickscan kwam naar voren dat opties C 'Start door als Zoetermeerse expositiehal' en D 'Slankt af en focust op Zoetermeers erfgoed' het meest kansrijk zijn voor Museum De Voorde. Voor het Nationaal Videogame Museum is de optie om door te groeien het meest kansrijk.
Een keuze voor een van de opties heeft – gezien het huidige, beschikbare museale budget – echter automatisch gevolgen voor de haalbaarheid van de overige opties:

- Als gekozen wordt om het NVGM door te laten groeien, blijft voor MDV alleen de optie over om af te slanken of te stoppen.
- Als gekozen wordt voor de Zoetermeerse Expositiehal, is er geen structureel budget beschikbaar voor het NVGM.

Het alternatief is dat er structureel meer budget wordt vrijgemaakt om beide musea te ondersteunen.

[1] Hun huidige contract loopt tot en met augustus 2022.

Hierover moet eerst een principebesluit genomen worden, vooraleer deze opties verder uitgewerkt kunnen worden. Het college van B&W vindt het niet passend om dit besluit nu te nemen en de uitvoering te laten aan een volgend college. Bovendien hebben de musea het afgelopen anderhalf jaar – als gevolg van de COVID-19 maatregelen – slechts in beperkte mate kunnen laten zien tot waartoe ze in staat zijn.
Daarom stelt het college voor om komend jaar beide musea financieel te ondersteunen en daarmee voort te laten bestaan, zodat een nieuw college hierover kan besluiten.

Zowel MDV als het NVGM heeft subsidie aangevraagd voor 2022. MDV heeft een structurele subsidierelatie met de gemeente. Het NVGM heeft dat niet, maar heeft in de afgelopen jaren twee keer een incidentele subsidie gekregen om zich verder te professionaliseren.

Uit de subsidieaanvragen blijkt dat:

- MDV heeft € 870.738,- budget nodig

MDV krijgt een subsidie (ad € 673.072,-) voor de reguliere exploitatie. De afspraak is dat het programmeringsbudget ten behoeve van tentoonstellingen en overige activiteiten wordt gefinancierd door middel van fondsenwerving. MDV heeft echter al sinds de opening in 2019 aangegeven dat het subsidiebudget onvoldoende is om de opdracht uit te voeren en te voldoen aan de prestatieafspraken (onder andere om jaarlijks 25.000 bezoekers te trekken).
Voor 2022 heeft MDV een subsidieaanvraag gedaan van € 870.738,-. Er is enerzijds extra budget nodig om de reguliere exploitatie te ondersteunen (met name ter compensatie van de verwachte gedaalde inkomsten door minder bezoekers als langdurig gevolg van de COVID-19 maatregelen en extra personeelskosten door onder andere de inhuur van een interim-directeur om het management tijdelijk te ondersteunen en te begeleiden) en om in 2022 naast de huidige tentoonstelling Stoer – die loopt tot en met maart volgend jaar – een of twee tentoonstellingen met bijbehorende activiteiten mogelijk te maken. Hiervoor is namelijk nog geen fondsenwerving voor opgestart. Gezien de onzekere situatie waarin het museum zich bevindt, heeft MDV nog geen langdurige verplichtingen willen aangaan.

- NVGM heeft € 300.000,- budget nodig

Voor 2022 heeft het NVGM een subsidieaanvraag gedaan van € 300.000,-. Ook dit betreft een subsidie om de reguliere exploitatie te ondersteunen (met name ter compensatie van de verwachte gedaalde inkomsten door minder bezoekers als langdurig gevolg van de COVID-19 maatregelen en extra personeelskosten door groei van het personeelsbestand en toetreding tot de Museum cao). In 2022 is nog geen rekening gehouden met de verwachte verhuizing van het NVGM naar een grotere locatie. Dit betekent op termijn een grotere subsidiebehoefte als gevolg van hogere huisvestingskosten en een eenmalige investering om de verbouwing van de nieuwe locatie te realiseren.

<u>Concluderend</u>
De beide musea hebben gezamenlijk € 1.170.738,- aan subsidie aangevraagd, terwijl er binnen programma 4 Vrije Tijd € 673.072,- beschikbaar is voor de invulling van de museale functie. Er is dus geen financiële ruimte binnen programma 4 Vrije Tijd om aan beide subsidieaanvragen te kunnen voldoen.

<u>Voorgesteld besluit</u>

1. In kalenderjaar 2022 € 497.666,- extra exploitatiebudget beschikbaar te stellen aan Programma 4 Vrije Tijd ten behoeve van de financiële ondersteuning van Museum De Voorde en het Nationaal Videogame Museum.
2. Dit budget ten laste van het begrotingssaldo te laten komen.
3. De uit dit voorstel voortvloeiende begrotingswijziging vast te stellen.
4. Toezegging 429 af te doen.

<u>Argumenten</u>

1.1. Hiermee wordt ruimte in de tijd gecreëerd om besluitvorming mogelijk te maken
Met het subsidiëren van beide musea, krijgen ze in 2022 zekerheid over hun voortbestaan. Het getuigt van behoorlijk bestuur om ervoor zorg te dragen dat de beide musea kunnen blijven functioneren in afwachting van besluitvorming van definitieve invulling van de museale functie. Het college heeft in dit kader tijdens de raadsvergadering van 19 mei j.l. toegezegd dat zowel MDV als het NVGM kunnen participeren, gelijk aan de andere culturele basisinstellingen, in afwachting van besluitvorming over de invulling van de museale functie.

1.2. Zo krijgen beide musea een jaar extra tijd om zichzelf te bewijzen
Als gevolg van de maatregelen om COVID-19 te bestrijden, zijn beide musea sinds maart 2020 voor langere perioden verplicht gesloten geweest of hebben ze te maken gemaakt met beperkende maatregelen om bezoekers toe te mogen laten. Hierdoor hebben ze het laatste anderhalf jaar slechts in beperkte mate kunnen laten zien tot waartoe ze in staat zijn. Ook nu de maatregelen grotendeels los zijn gelaten, is de verwachting dat de komende tijd slechts 50% van het aantal bezoekers voor de coronacrisis hun weg naar de musea weten te vinden[2]. De gevolgen van COVID-19 zullen met andere woorden nog lang doorwerken in de museale sector.

1.3. Dan wordt voldaan aan de Algemene Subsidieverordening Zoetermeer 2016
Voor 30 november moet het besluit over de subsidieaanvraag van beide musea plaatsvinden, anders is subsidieverstrekking niet meer tijd mogelijk en handelt de gemeente in strijd met de Algemene Subsidieverordening Zoetermeer 2016 (besluit 1 lid e en artikel 6 lid 1). Daarbij is het belangrijk aan te merken dat de subsidie van Museum De Voorde voor 2022 niet zonder meer substantieel verlaagd of stopgezet kan worden, gezien het een structurele subsidierelatie betreft.

1.4. Subsidie geeft het NVGM zekerheid en stabiliteit die nodig is om door te ontwikkelen
Om door te kunnen groeien tot een volwaardig museum, heeft het NVGM structureel subsidie nodig. De subsidiebehoefte is groter in de eerste jaren, vanwege de benodigde kosten die gemaakt moeten worden op het gebied van onder andere marketing, educatie en programmering van tentoonstellingen en randactiviteiten. De verwachting is dat dit zal resulteren in een groeiend aantal bezoeken, waardoor de subsidiebehoefte op termijn zal dalen.

<u>Kanttekeningen</u>
1.1. Zonder extra subsidie zal MDV het financieel niet redden
MDV heeft het al sinds de opening in 2019 financieel moeilijk. Dat heeft onder andere te maken met minder inkomsten door tegenvallende bezoekersaantallen. MDV heeft aangegeven in 2022 € 870.738,- aan subsidiebudget nodig te hebben om volgend jaar tentoonstellingen te kunnen realiseren. Als dit budget er niet komt, is het niet mogelijk om het museum volgend jaar open te houden of is er wel sprake van een organisatie met een gebouw, maar zonder (nieuwe) tentoonstellingen.

1.2. MDV zal in 2022 de doelstellingen niet halen, ook niet met extra subsidie
Uit de Second Opinion komt naar voren dat het niet de verwachting is dat het huidige concept zal leiden tot het halen van de doelstelling om 25.000 bezoekers te ontvangen. Meer subsidie zal in 2022 dan ook niet leiden tot het alsnog halen van de prestatieafspraken in 2022, zeker gezien de langdurige gevolgen van COVID-19. MDV verwacht in 2022 14.000 bezoekers te ontvangen.

1.3. Zonder subsidie zal het NVGM het financieel niet redden
Het NVGM heeft berekend in 2022 ongeveer € 300.000,- nodig te hebben om volgend jaar open te kunnen blijven. Daarnaast heeft het museum behoefte aan zekerheid en stabiliteit. Als die er

[2] Taskforce Culturele en creatieve sector (28 augustus 2021)

niet komt, bestaat het risico dat het NVGM van een andere stad een beter aanbod krijgt en uit de stad zal vertrekken.

1.4. Het NVGM moet op termijn de huidige locatie verlaten

NVGM is gehuisvest op een tijdelijke locatie. Op het moment dat zij deze locatie moeten verlaten, betekent dit dat nieuwe huisvesting gevonden moet worden. De verwachting is dat dit in de loop van 2022 zal plaatsvinden. Afhankelijk van de plannen voor de binnenstad, kan dit echter later worden. De verhuizing zorgt naar verwachting voor een stijging in de subsidiebehoefte (voorlopig geschat op € 550.000,-) als gevolg van stijgende huurkosten. Bovendien vergt een nieuwe locatie een substantiële investering (voorlopig geschat op € 1,2 miljoen) ten behoeve van de verbouwingskosten.

1.5. Definitieve subsidietoekenning volgt pas na afweging volgens de subsidieregeling

Dit raadsvoorstel gaat over het toevoegen van het benodigde budget om subsidie toe te kennen aan de beide musea. Definitieve toekenning van de subsidie gebeurt door middel van afweging volgens de subsidieregeling culturele jaarprogramma's en het bijhorende afwegingskader.

1.6. Besluitvorming over de definitieve invulling van de museale functie is gewenst

Beide musea hebben behoefte aan duidelijkheid op de langere termijn. Als besluitvorming niet tijdig kan plaatsvinden in 2022, zal ook voor 2023 een oplossing gezocht moeten worden om beide musea overeind te houden. Op basis van de meerjarenbegroting van beide musea ten opzichte van het huidige, beschikbare museale budget loopt het tekort op tot ca. € 750.000,- in 2023 en € 715.000,- in 2024. Dit heeft met name te maken met de groeiende subsidiebehoefte van het NVGM, omdat zij op termijn moeten verhuizen.

Financiën

De beide musea hebben voor 2022 gezamenlijk € 1.170.738,- aan subsidie aangevraagd. In Programma 4 Vrije Tijd is voor 2022 € 673.072,-[3] beschikbaar om invulling te geven aan de museale functie. Voorgesteld wordt om € 497.666 exploitatiebudget toe te voegen aan programma 4.

In de Programmabegroting 2022 is aandacht gevraagd voor een aantal actuele inhoudelijke opgaven waarvoor in financiële zin een overbrugging nodig is naar de keuzes die in een volgende raadsperiode worden gemaakt (Inleiding, pag. 19). Het huidige voorstel met betrekking tot de museale functie is daar een voorbeeld van. Voor de dekking van de in dit voorstel genoemde kosten van € 497.666,- in 2022 wordt een beroep gedaan op de in het voorstel programmabegroting genoemde bedrag van € 1,9 mln. Dit betreft een inkomstenstijging in 2022 waarmee in de programmabegroting 2022 nog geen rekening is gehouden.

Als besluitvorming niet tijdig kan plaatsvinden in 2022, zal ook voor 2023 een oplossing gezocht moeten worden om beide musea overeind te houden. Op basis van de meerjarenbegroting van beide musea ten opzichte van het huidige, beschikbare museale budget loopt het tekort op tot circa € 750.000,- in 2023 en € 715.000,- in 2024.

Controleprotocol

Niet van toepassing.

Participatie en Communicatie

[3] €660.400 voor de reguliere taken en €12.672 voor de invulling van de combinatiefunctionaris cultuur.

Er zijn gesprekken gevoerd met zowel Museum De Voorde als het Nationaal Videogame Museum. In het kader van de eerdere quickscan is ook een gesprek gevoerd met het Historisch Genootschap Oud Soetermeer.

Duurzaamheid
Niet van toepassing.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten
Niet van toepassing.

Rapportage en evaluatie
Niet van toepassing.

Planning
Niet van toepassing.